

FROSTATINGET

På Frosta i Trøndelag ligger det eldste lagstedet i Norge, Frostatinget. Her holdt trønderne sine årlige ting gjennom hele vikingetida og middelalderen.

Harald Hårfagre regnet Trøndelag som den viktigste delen av Norge, og etter at han i 872 hadde samlet landet, slo han seg ned i Trondheimen som landsdelen hette da og kalte den for sitt hjem.

”Historia Norvegia” forteller at trønderne kom fra Sverige, trolig rundt år 600. Trøndelag var på denne tida den største og best ordnede og organiserte ”staten” i landet og fungerte allerede nå som en velordnet sambandsstat. Trøndelag var delt inn i 8 fylker, 4 Inn-trønderske fylker og 4 Ut-trønderske. Hvert fylke hadde sin høvding, sitt fylkeshov og sitt ting. De styrte i stor grad sine egne saker selv. Større saker ble avgjort på Frostatinget.

Den eldsteutgaven av Frostatingsloven forteller at i tillegg til de opprinnelige 8 fylkene, hørte også 4 nye fylker til Trøndelag eller Frostatingslagen etter en rettsreform med ny organisering av lagtingene.

Trønderne bodde godt og fornøyde hjemme i Trøndelag og deltok ikke i vikingeferder i særlig grad. De dro heller ikke ut til Vesterhavsoyene som folk fra Vestlandet og Sørlandet.

Fjellene og fjordene stengte og holdt folk sammen, og Trondheimen ble en verden for seg selv, men en måtte ikke tro at det var et demokratisk samfunn etter nåtidas målestokk, med velstand jevnt fordelt og med samme rett for alle. Klasseforskjellene var trolig større enn noe annet sted i Norge.

Historien forteller: ”Håkon den Gode satte Gulatingslagen med Torleif Spakes råd, og han satte Frostatingslagen med Sigurd Jarls og de viseste trøndernes råd”.

Kildene forteller at Frostatinget ble satt av Håkon den Gode rundt år 940. Nyere funn tyder imidlertid på at det skal ha vært satt ting på Frosta fra rundt år 600.

Frostatinget, Trondheims lagting, var et representantting som valgte og oppnevnte utsendinger og skilte seg slik helt ut fra alltinga i sin sammensetning.

Til lagtinget sendte fylkene sine egne nemndemenn. Årsmannen i hvert fylke skulle plukke ut så mange menn som loven fastsatte. Men bare bønder som hadde så stor gård at de trengte arbeidshjelp, kunne bli valgt. Dessuten skulle nemndemennene være de klokeste i fylket. Når så årsmannen kom til lagtinget den første gangen, måtte han sverge på at han hadde valgt de menn, som han etter sin samvittighet, fant var de forstandigste, og at han ikke hadde tatt noen andre hensyn.

Hvor mange menn hvert fylke hadde rett til å sende til tinget, kan ikke fastslås helt sikkert. Mest trolig var det 400 bønder til sammen fra de opprinnelige 8 fylkene, og 85 mann fra de nyeste fylkene. I tillegg til disse 485 var alle lendmenn, sysselmenn og ombudsmenn for kongen, nødt til å møte på lagtinget. Det ble en forholdsvis stor forsamling!

Frostatingets lagrette, 400 bønder, ble valgt eller oppnevnt av årmennene på selve tinget, og de kunne bare velges mellom utsendingene fra de 8 opprinnelige fylkene. Dette var tingets høyesterett.

Den første gangen lagrettemannen ble valgt, måtte han gjøre ed : *"Jeg lover at jeg foran Guds ansikt i hver manns sak skal stemme på det som er rett og sant for Gud etter loven og min samvittighet, så vel som mot uvenn som mot venn. Slik skal jeg alltid gjøre når jeg er lagrettemann"*.

Når en mann først ble valgt inn i lagretten og hadde sagt eden, så var han lagrettemann på livstid.

En dag på Frostatinget starta tidlig om morgenen og i Frostatingsloven beskrives det slik :

Kl. 06.00 Storklokka i Logtun kirke ringer til tings.

Lagretten "benker seg" innenfor vebåndene i en halvsirkel vendt mot øst, mot soloppgangen, og mot fylkeshøvdingen som styrer Frostatinget. Fremst i halvsirkelen finnes de 7 andre fylkeshøvdingene.

Presten kommer fra kirka med Frostatingsboka undr armen og tar plass ved siden av ordstyreren. Tingfred lyses, og Frostatinget er satt i ly av kirka.

Rundt lagretten og utenfor vebåndene, står og sitter resten av tingalmuen. I regnvær ble tinget holdt inne i kirka.

Kl. 15.00 Frostatinget er hevet for dagen.

Det er klare retningslinjer for hvordan Frostatinget skal være.

Tingfarebolken i Frostatingsloven sier blant anna dette **OM GODE SEDER PÅ FROSTATINGET** -

Det er erkebiskop Øysteins råd og bod med tilslutnad frå dei kunnigaste menn, at mennene skal ganga fastande til tings, søkja ting når sola er i aust og vera på tinget til nons. Og den presten som rår for lovboka (2), han skal ringja med storklokka når han vil ganga til tings med boka, og den klokka skal ikkje ringja til anna medan tinget stend på. Men om nokon slår seg på mat eller drykk og røktar det meir enn tinget, han får ikkje fremja rettsleg krav på noko søksmål det året, kva sak han så har å føra på Frostatinget. ØI skal ikkje førast til tings, korkje for sal eller på anna vis. Men om det vert teke med, då skal det kverrsetjast og tingmennene ha det.

Frostatinget møttes hvert år på Bottolfsmesseaften, den 16. juni fra cirka år 940 til etter reformasjonstida. Dette var et bra tidspunkt etter våronna og før høyonna.

Her bygde de landet med lov, og her ser vi de første spirer av det som vi i dag kaller demokrati.

Frostatinget ble flytta til Trondheim like før år 1600. I dag føres lovtradisjonen videre i Frostating Lagmannsrett som fremdeles har sete i Trondheim.

Minnebautaen på Tinghaugen ble reist av bygdefolk i 1914, og de 12 fylkessteinene kom opp i 1930.

FROSTATINGSLOVEN

De eldste norske lovene vi kjenner til er de såkalte landskapslovene. Frostatingsloven var den loven som gjaldt for Frostatingets landskapsområde og er en av de gamle middelalderlovene i Norge og inneholder eldgamle norske rettsregler. De ble samla og skrevet ned på 1000-1200-tallet.

Frostatingsloven slik vi kjenner den i dag fikk denne oppdelinga under Kong Håkon Håkonsson i 1260. Det har nok eksistert ei eldre lovbok som omtales under navnet Grågå. Sannsynligvis har den fått det navnet fordi den så gammel ut.

Etter tradisjonen ble både lovboka og Frostatingsseglet oppbevart i Logtun kirke.

Det mest kjente sitatet fra Frostatingsloven er :

”At lögum skal land vårt byggja, en eigi at uløgom øydas.

Med lov skal landet vårt byggjast, og ikkje med ulov øydst”

Frostatingsloven er den eneste av de gamle norske middelalderlovene der akkurat denne formuleringa er brukt.

Den første delen av sitatet kan føres tilbake helt til Romerretten der det etter romeren Sextus Pomponius fra rundt 150 år e. Kr heter at - samfunnet skal bygges etter lover.

To fragmenter fra Frostatingsloven ble tatt inn i Norsk Dokumentarv i 2014. Fragmentene inneholder partier av den fjerde bolken i den verdslige delen av Eldre Frostatingslov – mannhelgebolkens kapitler 1- 5. Disse kapitlene omhandler drap, nidingsdrap og mord. Innledningsvis slås det fast at enhver landsmann skal være fredhellig innenlands og utenlands. Så følger bestemmelsene om at den som dreper en fredløs person skal lyse drapet på seg samme dag, samt at det er nidingsdrap å drepe en person som har rettsbeskyttelse eller som har fått grid.

Frostatingsloven og de tre andre landskapslovene ble erstattet av kong Magnus 6. Lagabøtes landslov i 1274. Den nye loven, som gjaldt for hele Norgesriket, ble først vedtatt, eller lovtatt, på Frostatinget.

Frostatingsloven ble oversatt til dagens norsk i 1994 av Jan Ragnar Hageland og Jørn Sandnes.

FROSTATINGSSEGLET

Frostatingets segl fra cirka 1276 (sigillym commvnitatis de Frostothing) har en størrelse på 70 med mer og er bevart i et voksavtrykk fra 1453, og et papirtrykk fra 1610 i et brev som omhandler kongevalg og kongehylling.

Bildet forestiller at kong Magnus 6. Lagabøte gir lovboka til lagmannen på Frostatinget i 1274.

Sammen med kongen sitter folkets representanter – lagtingets domsutvalg som er lagretten. Nederst vises Trøndelagens landskap og befolkning, jegerne. Seglbildet viser et samspill mellom den kongelige overherre og lagtingskommunen. Kongen på tronen er det helt sentrale der han sitter med kronen på hodet, septeret i hånda og lovboka under føttene.

Frostatingsseglet gir et bilde på det historiske øyeblikket på Frostatinget da den nye Landslov trer i kraft når den overrekkes til kongen av lagmannen på Frostatinget.

Samtidig kan det også sammenlignes med et overført kirkelig bildetema der Kristus gir loven til disiplene sine – Traditio Legis.

Lignende bilder av kongen som prosederer i en høyesterett eller i et parlament, forekommer også forekomme i nordvest Europa – både i middelalderen og seinere.

Liljesepteret som kongen holder i hånda, er i nyere tid valgt som Frosta kommunes kommunevåpen.

